

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва
Художньо-педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК03

ПРОБЛЕМИ РЕСТАВРАЦІЇ В РЕГІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

напрямок підготовки 02 Культура і мистецтво

освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

ОС Магістр

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни **ПРОБЛЕМИ РЕСТАВРАЦІЇ В РЕГІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ** для здобувачів вищої освіти за спеціальністю / освітньою програмою 0.23 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Мова навчання українська.

Розробники: Крайлюк Л.В., к. мист. н., доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва ім.С.І. Шевчука РДГУ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ім.С.І. Шевчука

Протокол від “30”серпня 2023 року № 7

Завідувач кафедри

(проф. Сташук О.А.)

Робочу програму схвалено навчально- методичною комісією факультету
30.08.2023р. протокол №6

Голова навчально-методичної комісії

(доц. Власюк О.П.)

©Крайлюк Л.В., 2023 рік

© РДГУ, 2023рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Рік підготовки	
Змістових модулів – 7		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: магістр	20 год.	6 год.
		Практичні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид контролю:	
	залік	залік	
<p>Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше): історія зарубіжного мистецтва, історія українського мистецтва, технологія і матеріалознавство, політологія.</p>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Теорія та історія реставрації за фахом» входить до циклу дисциплін професійної підготовки. Дисципліна належить до вибіркових складових освітньої програми і сприяє оволодінню програмних результатів навчання:

ПР 7. Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.

ПР 8. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПР 10. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

Компетентності для формування яких використовується ця навчальна дисципліна, включають загальні:

ЗК 9. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

та спеціальні (фахові):

СК 4. Здатність проводити діагностику стану збереженості мистецьких об'єктів, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання у відповідності до вимог сучасної наукової реставрації.

СК 7. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.

Вивчення дисципліни дозволяє вирішувати складні проблеми у мистецькій педагогічній практиці, у галузі реставрації творів мистецтва, в суспільній діяльності.

Мета – розуміння теорії сучасних принципів наукової реставрації через вивчення історії реставраційної практики.

Завдання – оволодіння теоретичними принципами наукової реставрації та знанням історії виникнення та розвитку реставрації мистецьких творів.

Очікувані результати навчання (базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історію виникнення, становлення реставраційної практики в Україні та за кордоном, основні етапи її теоретичного осмислення, етичні засади та їх законодавче забезпечення, особливості їх застосування на практиці.

Вміти: помічати та аналізувати проблеми збереження регіональної мистецької спадщини та пропонувати шляхи вирішення .

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Історія розвитку реставрації у Європі

Змістовий модуль 1. Європейський досвід охорони артефактів та їх реставрації

Тема 1. Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до кінця XVIII ст.

Тема 2. Реставраційна теорія і практика у XIX ст.

Тема 3. Науковий підхід до питань реставрації: XX-XXI ст.

Змістовий модуль 2. Реставрація України в історичному аспекті

Тема 4. Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до 20-х рр. XX ст. на території України

Тема 5. Реставрація в Україні 20-90-х рр. XX ст.

Тема 6. Реставрація України періоду незалежності

Модуль 2. Реставрація в регіональному аспекті

Тема 7. Дослідження стану збереження пам'яток культури

Тема 8. Міждисциплінарний підхід до проблем охорони пам'яток

Тема 9. Інновації в організації реставраційної практики

Тема 10. Практичні аспекти збереження регіональної мистецької спадщини

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	Інд	С.р		л	п	лаб.	Інд.	С.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Історія виникнення та розвитку реставрації												
Змістовий модуль 1. Європейський досвід охорони артефактів та їх реставрації												
Тема 1. Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до кінця XVIII ст.	4	2	0			2		1				8
Тема 2. Реставраційна теорія і практика у XIX ст.	6	2	0			4		1				8
Тема 3. Науковий підхід до питань реставрації: XX-XXI ст.	2	2	0			0		1				8
Разом за змістовим модулем 1	12	6	0			6						
Змістовий модуль 2. Реставрація України в історичному аспекті												
Тема 4. Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до 20-х рр. XX ст. на	4	2	0			2		1				8

території України												
Тема 5. Реставрація в Україні 20-90-х рр. XX ст.	6	2	0			4		1				8
Тема 6. Реставрація України періоду незалежності	2	2	0			0		1				8
Разом за змістовим модулем 2.	12	6	0			6						8
Усього годин (модуль 1)	24	12	0			12						
Модуль 2. Реставрація в регіональному аспекті												
Тема 7. Дослідження стану збереження пам'яток культури	18	2	2			14		1				8
Тема 8. Міждисциплінарний підхід до проблем охорони пам'яток	14	2	4			8		1				8
Тема 9. Інновації в організації реставраційної практики	14	2	2			12		1				8
Тема 10. Практичні аспекти збереження регіональної мистецької спадщини	18	2	2			14		1				8
Усього годин (модуль 2)	66	8	10			48						
Усього годин	90	20	10			60	90	6	4			80

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма навчання	Кількість годин заочна форма навчання
1	Дослідження стану збереження пам'яток культури	2	
2	Міждисциплінарний підхід до проблем охорони пам'яток	4	
3	Інновації в організації реставраційної практики	2	
4	Практичні аспекти збереження регіональної мистецької спадщини	2	
	Всього	10	

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма навчання	Кількість годин заочна форма навчання
1	Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до кінця XVIII ст.	2	
2	Реставраційна теорія і практика у XIX ст.	4	
3	Виникнення та еволюція реставраційного мистецтва до 20-х рр. XX ст. на території України	2	
4	Реставрація в Україні 20-90-х рр. XX ст.	4	
5	Дослідження стану збереження пам'яток культури	14	
6	Міждисциплінарний підхід до проблем охорони пам'яток	8	
7	Інновації в організації реставраційної практики	12	
8	Практичні аспекти збереження регіональної мистецької спадщини	14	
	Разом	60	

10. Методи навчання.

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

12. Методи оцінювання.

МО2 – усне або письмове опитування

МО4 – тестування;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО10 – залік.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК 9.	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	ПР 7.	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.	МН1 МН2 МН6	МО2
СК 4.	Здатність проводити діагностику стану збереженості мистецьких об'єктів, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання у відповідності до вимог сучасної наукової реставрації.	ПР 7.	Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.	МН1 МН2 МН4	МО6 МО7
		ПР 8.	Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.	МН1 МН2 МН4	МО6 МО8

СК 7.	Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.		ПР 10. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.	MН3	МО2
				MН5	МО5
				MН6	МО7
				MН7	МО9

13. Засоби діагностики результатів навчання

- стандартизовані тести;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

14. Критерії оцінювання результатів навчання.

Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу. Критерії оцінювання результатів навчання:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою (залік)
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	зараховано

82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	зараховано
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок	Достатній (конструктивно-варіативний)	зараховано
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, задовільно виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні	Середній (репродуктивний)	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестров	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	не зараховано

		ого контролю			
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивно-продуктивний)	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ (за наявності) та оцінка за екзамен.

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1						Сума
Самостійна робота (тестування)						
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			20
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
4	4	2	4	4	2	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Модуль 2.				Сума
Самостійна робота та практична робота				
T7	T8	T9	T10	80
20	20	20	20	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

16. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія реставрації за фахом» для студентів-магістрів галузі знань 02 Культура і мистецтво,

спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Крайлюк Л. В.; Рівне : РДГУ, 2017. 16 с.

2. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія реставрації творів декоративного мистецтва» для студентів-магістрів галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Крайлюк Л. В.; Рівне : РДГУ, 2021. 18 с.

3. Візуальні матеріали на електронних носіях.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Оптимальні консерваційно-реставраційні втручання та їх припустимі межі. Етичні аспекти (на прикладі).
2. Проблеми реставраційного проєктування (на прикладі).
3. Розвиток реставрації в Європі ХІХ ст.
4. Структура та зміст охорони пам'яток і консерваційно-реставраційної діяльності в Україні ХХІ ст.
5. Реставраційні практики епохи Відродження.
6. Новітні засоби консервації творів мистецтва та архітектури.
7. Основи методології реставраційних робіт.
8. Регіональні проблеми організації консерваційно-реставраційної діяльності в контексті охорони пам'яток історії та культури.
9. Роль Віоле ле Дюка у здійсненні реставрації архітектурних пам'яток Франції.
10. Й. Вінкельман як ініціатор та теоретик реставраційної справи.
11. Теоретична спадщина Ф. Вовка.
12. Теоретики та практики реставраційної справи в Україні.
13. Термінологія реставраційної теорії та практики.
14. Становлення реставрації у Франції
15. Чинники нищення архітектурних пам'яток в Україні.
16. Чинники втрати мистецьких пам'яток в Україні.
17. Пропозиції протидії нищення архітектурних пам'яток в Україні.
18. Пропозиції протидії втрати мистецьких пам'яток в Україні.

18. Рекомендована література (основна, допоміжна)

1. Вінкельманн, Йоган Йоахім // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.

2. Гах І. С. До історії реставраційної справи у Національному музеї у Львові. Львів: Бюлетень 12.2012. С. 216–220.
3. Зайцева В. Етапи розвитку реставрації в Україні ХХ – початку ХХІ століття *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, Ч. 45. 2021. С. 158-164.
4. Основи наукових досліджень у реставрації пам'яток архітектури : навч. посіб. для студентів архітектур. та мистец. спец. ВНЗ / Л. Я. Чень ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 125, [3] с. : іл.
5. Основи реставраційних процесів. Передреставраційні дослідження: метод. поради до практ. занять / Л. С. Дзендзелюк, Л. М. Льода; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Укр. акад. друкарства, Каф. книжк. графіки та дизайну друк. продукції. – Львів: УАД, 2012. – 86 с.
6. Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій = Current issues in research, conservation and restoration of historical fortifications : матеріали міжнар. конф. молодих науковців, 2-4 черв. 2011 р. Львів-Тустань / Нац. ун-т "Львів. політехніка", Ін-т архітектури, Моргедський держ. ун-т (США), Держ. іст.-культ. заповідник "Тустань" ; [редкол.: М. Бевз, Б. Черкес, А. Мандзій]. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 170 с. : іл.
7. Реставраційне матеріалознавство: навч. посібник / В. Волошинець, М. Бевз. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 128 с.
8. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації/ Богуслав Сланський; авт. Передм. Та упоряд. І. Дорофієнко. – К. : Мистецтво, 2009. – 304 с., іл.
9. [Станкевич, М. Є.](#) Українське художнє деревообробництво ХVІІ - ХХ ст. (Концепція декоративності. Історія. Типологія. Художні особливості). [Текст] : дис... д-ра мистецтвознавства: 17.00.06 / Станкевич Михайло Євстахіївич ; Ін-т народознав. НАН України. Львів, 1995. 323 с.
10. [Станкевич, М. Є.](#) Українське художнє дерево ХVІ-ХХ ст. [Текст] / М. Є. Станкевич ; НАН України, Інститут народознавства. - Л. : Інститут народознавства НАН України, 2002. 480 с.: іл.
11. Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтвознавства, архітектурознавства і культурології / ІПСМ АМУ; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), В. І. Тимофієнко (заст. голови), О. В. Сіткарьова (вчений секретар) та ін. К., 2007. Вип. 4. 400 с.: іл.
12. Тимків Б. Мистецтво України та діаспори: дереворізьба сакральна й ужиткова. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2010. – 312 с., 563 іл.
13. Федір Вовк — вчений і громадський діяч / О. О. Франко; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2000. 378 с.
14. Эжен-Эммануэль Виолле-ле-Дюк. ([1854] 1990). Основы архитектуры . Нью-Йорк: Джордж Бразиллер. П. 195.

19. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
2. <http://cheloveknauka.com/ukrainskaya-hudozhestvennaya-obrabotka-dereva-xvii-hx-v-kontsepsiya-dekorativnosti-istoriya-tipologiya-i-hudozhestvennye-#ixzz3sxY7QW6i>
3. Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. «Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини». Париж, 17-21 листопада 1972 року - <http://www.ENNHO>
4. Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. «Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини». Париж, 17-21 листопада 1972 р.- <http://www.ENNHO>